

Yhteiskunnallinen yrittäjyys

Eila Linna, KT, TKI-päällikkö, Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti/Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: yrittäjyys, yhteiskunnallinen yrittäjyys, sosiaalinen yrittäjyys

Yhteiskunnallisen yrityksen (social enterprise) tarkoitus on yhteiskunnallisen hyvän tuottaminen. Yhteiskunnallinen yritys on muutoin verrattavissa ”normaaliin” yritykseen ja sitä säätelevät yleisestikin yritystoimintaa koskevat säännökset ja reunaehdot. Muusta yritystoiminnasta se poikkeaa siltä osin, että sen toiminta on arvopohjaista eikä se ensisijaisesti tavoittele voittoa omistajilleen.

Yhteiskunnallisen yrityksen voi tunnistaa seuraavista ominaisuuksista:

- Yrityksen toiminnan keskiössä on yhteiskunnallisten ongelmien ratkaiseminen ja yhteiskunnallisten tavoitteiden toteuttaminen. Yrityksen toiminta voi olla voittoa tavoittelematonta toimintaa, jolloin toiminnan tuotto investoidaan yrityksen toiminnan kehittämiseen ja yhteiskunnalliset vaikutukset syntyvät toiminnan kautta. Tällöin yritys huomioi toiminnassaan määrittelemänsä arvot.
- Yritys käyttää voitostaan enemmän kuin puolet tavoitteensa ja toiminta-ajatuksensa edistämiseen ja toimintansa kehittämiseen. Toisaalta yhteiskunnallinen yritys voi tavoitella mahdollisimman suurta liikevoittoa, joka käytetään pääosin tai kokonaan yhteiskunnallisen tavoitteen hyväksi. Yrityksen toiminnassa liikevoiton tavoittelu ja yhteiskunnallisen ongelman ratkaiseminen voivat olla yhtä tärkeitä tavoitteita. Joissakin tapauksissa osa yhteiskunnallisen yrityksen toiminnasta voi keskittyä voiton maksimoimiseen ja osa yhteiskunnallisen hyvän tuottamiseen (<https://www.sitra.fi/aiheet/yhteiskunnalliset-yritykset/#ajankohtaista>)

Yhteiskunnallinen yritys voi valita minkä tahansa yritysmuodon toimintamuodokseen. Suomen lainsäädännössä ei yhteiskunnallisia yrityksiä ole mainittu. Ainoastaan sosiaalisten yritysten asema on lainsäädännöllisesti määritelty. Näin ollen Suomessa yhteiskunnalliselle yritykselle

ei ole omaa yritysmuotoa eivätkä ne saa erityistukea toimintaansa vaan yrityksen tulot tulevat liiketoiminnan kautta. Yhteiskunnallinen yritys toimii siis tältäkin osalta täysin samoin, kuin muut yritykset. <https://www.sitra.fi/aiheet/yhteiskunnalliset-yritykset/#ajankohtaista>

Kansainvälisesti tarkasteltuna käsitteistö on hieman haasteellinen, koska termillä ”Social Enterprise” saa suomen kielessä kaksi merkitystä: yhteiskunnallinen yritys ja sosiaalinen yritys. Sosiaalisilla yrityksillä on yhteiskunnallisista yrityksistä poiketen reunaehtoja esim. työllistämisen suhteen. Sosiaalisten yritysten tavoitteena voi olla esimerkiksi vajaakuntoisten työllistäminen eli kuntouttava työtoiminta, syrjäytyneiden integrointi yhteiskuntaan tai ympäristölliset tavoitteet. Sosiaaliset yritykset muodostavat kuitenkin hyvin pienen osan yhteiskunnallisista yrityksistä.

Työ- ja elinkeinoministeriön (2011) mukaan tärkeitä yhteiskunnallisen yrityksen toiminnan periaatteita ovat ensinnäkin se, että ne eivät pyri voittonsa maksimointiin vaan tavoitteensa mukaiseen yhteiskunnallisen hyvän tuottamiseen. Toiseksi yhteiskunnalliset yritykset täytyy pystyä osoittamaan vaikuttavuutensa ollakseen uskottava. Tästä seuraavat ao. yritysten toiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys. (TEM, 2011.)

Yhteiskunnallisen yrityksen ominaisuuksia voidaan tarkastella eri näkökulmista. Niiden **yhteiskunnallinen tavoite** on kaikkienensa koko toiminnan lähtökohtana. Vaikuttavuustavoite voi kohdistua esimerkiksi asiakkaisiin, paikalliseen yhteisöön tai ympäristöön joko suoraan yrityksen tuottamalla tuotteilla tai palveluilla, mutta myös yrityksen tuloksen jaon kautta.

Toinen erityispiirre on **rajoitettu voitonjako**, jolla tarkoitetaan sitä, että liikevoitto voidaan käyttää kehittämään yrityksen omaa toimintaa tai se voidaan lahjoittaa toiminta-ajatuksen mukaisesti. Tosin yhteiskunnallisen yrityksenkin liiketoiminnan tulee olla kannattavaa. Kolmas piirre on **toiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys**. Tämä tarkoittaa sitä, että yrityksen toiminta on avointa ulospäin, eettisen tarkastelun kestävä ja tavoiteltavat yhteiskunnalliset vaikutukset ovat osoitettavissa. Neljäntenä yhteiskunnallisen yrityksen toiminnan osana on **vaikutusten osoittaminen**. Tätä varten on kehitetty erilaisia menetelmiä, joilla yhteiskunnallisten vaikutusten osoittaminen onnistuu. (Tiainen et al. Joensuu 2014.)

Suomalaisen työn liitto julkisti joulukuussa 2011 [Yhteiskunnallinen yritys -merkin](#), jonka tavoitteena on nostaa esiin yhteiskunnallisia yrityksiä, edistää yhteiskunnallista yritystoimintaa sekä vahvistaa yrittäjyyttä. Merkin voi saada käyttöönsä yritys, joka on perustettu ratkomaan

yhteiskunnallisia tai ympäristöongelmia. Yrityksen on määriteltävä yhteiskunnallinen tavoitteensa sekä voiton käyttötapsa yhtiöjärjestyksessään tai säännöissään. Yhteiskunnallinen yritys -merkin myöntää hakemusten perusteella puolueettomista asiantuntijoista koostuva toimikunta. Merkki myönnetään pääsääntöisesti kolmeksi vuodeksi kerrallaan, mutta toimikunta voi myöntää merkin myös lyhyemmäksi ajaksi.

Suomalaisen työn liitto on rekisteröinyt 117 yhteiskunnallista yritystä Suomessa, joista ainoastaan kaksi sijaitsee Lapissa. Pellervo, joka on osuustoiminnan palvelu- ja yhteistyöjärjestö, puolestaan on rekisteröinyt yli 3000 yritystä. Yhteiskunnallisten yritysten määrän ja profiilin arviointi näiden rekistereiden perusteella on aika haasteellista. Sen sijaan tarkasteltaessa yhdistysten ja osuuskuntien toimintaa, jotka eivät virallisesti ole rekisteröityjä yhteiskunnallisia tai sosiaalisia yrityksiä, voidaan todeta, että ne suurelta osin täyttävät yhteiskunnallisen yrityksen tunnusmerkit. (<http://pellervo.fi/>). Yhteiskunnallisten ja sosiaalisten yritysten määrään Suomessa vaikuttaa osaltaan myös se, että suomalainen tukijärjestelmä on suhteellisen kattava, eikä näin ollen sosiaalisten yritysten tuoma lisäarvo ole yksilön eikä yhteiskunnankaan kannalta merkittävä.

Yhteiskunnallisen yrittäjyyden periaatteet ja toimintamalli soveltuvat hyvin kehittämisajatteluun, jossa alueen osaamiseen ja olosuhteisiin pohjautuva kapasiteetti pyritään kokoamaan yhteen ja kanavoimaan sen tulokset takaisin voimavaraksi alueen kehittämiseen ja sen toimintojen ylläpitämiseen. Toimintatapa voi olla menestyksen avain harvaan asutuille alueille, joilla haasteena on palveluiden saatavuuden turvaaminen ja asukkaiden sekä yritysten toimintaedellytysten varmistaminen.

Lähteet

Yhteistä hyvää yrittämällä - kestävä ja läpinäkyvä liiketoimintaa, Joensuu 2014, Karelia-ammattikorkeakoulu. Julkaisusarja B: 13. Kari Tiainen (toim.), Ilari Havukainen, Ville Kuittinen, Mikko Matveinen, Merja Mononen, Jarkko Peiponen ja Saila Tykkyläinen. © Tekijät ja Karelia Ammattikorkeakoulu 2014.

Study on the Situation and the Legal Framework of Social Entrepreneurship in Lapland, Finland. Study Report. Anu Harju-Myllyaho, Marlene Kohllechner-Autto, Sari Nisula.

“SOCENT SPAs: Social Entrepreneurship in Sparsely Populated Areas” (PGI02359) in the framework of the Interreg Europe Programme. March 2017. Socent Spas –project.

Työ- ja elinkeinoministeriö: Yhteiskunnallisen yrityksen toimintamallin kehittäminen. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 4/2011. Helsinki.

<http://pellervo.fi>

<https://www.sitra.fi/aiheet/yhteiskunnalliset-yrietykset/#ajankohtaista>

<http://suomalaintyoy.fi/yrietyksille/yhteiskunnallinen-yrietytys/>